

BEKTAŞI ŞAİRLERİNDEN RÂŞİD'İN ŞÂH-I ŞEHÎDÂN MERSİYESİ

Selami TURAN¹
Kamile ÇETİN²

ÖZET

Arapça bir kelime olan ve “ölenin iyiliklerini sayıp dökmek” anlamına gelen mersiye, edebî bir terim olarak bir kimsenin vefatından duyulan üzüntüyü ifade etmek, o kişinin iyiliklerini anlatmak ve şairin ölene karşı olan ilgisini dile getirmek üzere yazdığı lirik şiiirdir. Türk edebiyatında kaleme alınan mersiyeler arasında Kerbelâ mersiyelerinin ayrı bir yeri ve önemi vardır. Bu şiirler, hem şekil özellikleri hem de muhtevalarıyla kendilerine has birtakım nitelikler taşımaktadırlar. Klasik Türk edebiyatında bir geleneğin devamı olarak asırlarca değişik şairler tarafından pek çok Kerbelâ mersiyesi kaleme alınmıştır. Bu makalede, bir Bektaşî şairi olan Râşid'in daha önce yayımlanmamış olan “*Mersiye-i Şâh-ı Şehîdân*” başlıklı altı bentlik Kerbelâ mersiyesi, ilim âlemine tanıtılacak; metni verilen şiir, şekil ve içerik açısından değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Klâsik Türk Şiiri, Mersiye, Kerbelâ, Râşid, Bektaşî.

THE ELEGY OF “MASTER OF MARTYRS” BY RASHİD, ONE OF BEKHTASHI POETS

ABSTRACT

An Arabic word *elegy*, which lexically means “counting the good deeds by the dead”, lyric in poetry –as a literary term– written out to express sadness for the death of a person, to tell the good deeds of dead person and to express poet’s feelings for the dead person. Of the elegies written out in Turkish literature, the Kerbelâ elegies have special importance. These poems are particular with their form and content. As the continuation of a tradition, many Kerbelâ elegies have been written out by various poets in the Turkish literature throughout centuries. In this paper, Râşid’s six-stanza Kerbelâ elegy titled *the Elegy of “Master of Martyrs”*, unpublished so far, will be introduced to the social sciences, and his poem will be evaluated in terms of form and content.

Keywords: Classical Turkish Poetry, Elegy, Kerbelâ, Râşid, Bekhtashi.

1 Yrd. Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, turan@fef.sdu.edu.tr.

2 Arş. Gör., Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, kamile@fef.sdu.edu.tr.

Türk Edebiyatında Mersiye ve Kerbelâ Mersiyeleri

Mersiye, “(ölüyü) anmak, yad etmek, iyiliklerini sayıp dökmek” anlamına gelen Arapça “*resâ*” kökünden gelen bir kelimedir (Mutçalı, 1995: 309). Edebî terim olarak ise, ölen birinin ardından duyulan üzüntüyü ifade etmek, o kişinin iyi yönlerini anlatmak ve şairin ölene karşı olan ilgisini dile getirmek üzere yazılan lirik şiirlere verilen addır (Şemseddin Sami, 1985: 1321-1322). Mersiyelerde ölenlerin matemi, akrabaların veya dostların taziyesi, Hz. Hüseyin ve Kerbelâ şehitleri gibi din büyükleri başta olmak üzere, toplumun önde gelen şahsiyetlerinin vefatına duyulan üzüntünün dile getirilmesi, ölenin methedilmesi, kadere rıza gösterilmesi, dünyanın fâniliğinin vurgulanması, cenaze yakınlarının sabırlı ve metin olması gibi konular ele alınır (İsen, 1993: XIII). Anadolu sahasında bilinen ilk mersiye, XIV. yüzyılda, Ahmedî Divanı’nda yer alan ve Germiyan beylerinden Süleyman Şah (ö. 1387) için kaleme alınan mersiyedir. Daha sonraki asırlarda da bir gelenek hâlinde mersiyeler yazılmaya devam etmiştir (İsen, 1993: XVIII-XXII).

Türk edebiyatında kaleme alınan mersiyeler içinde Hz. Hüseyin’in Kerbelâ’da şehit edilmesini konu alan Kerbelâ mersiyelerinin büyük bir yeri ve önemi vardır. Bektaşîliğe mensup olanların dışındaki şairler de Hz. Hüseyin, On İki İmam ve şehitlerin anılmasının Hz. Muhammed’in şefaatine vesile olacağı inancıyla bu konuda pek çok mersiye kaleme almışlardır (Kaya, 2005: 501-519). Başta Arap edebiyatı olmak üzere bütün İslam edebiyatlarının ortak konularından olan ve Arap edebiyatında Kerbelâ olayını takiben (H. 61) söylenmeye başlayan Kerbelâ mersiyeleri, İran edebiyatında ise, Şiiliğin resmî mezhep olarak kabul edildiği XVI. yüzyıldan itibaren görülür. Diğer mersiyeler vefat eden kişinin hemen ardından yazıldığı hâlde Kerbelâ mersiyeleri hâlâ yazılmaya devam etmektedir. Nazım şekilleri ve kullanılan vezinler açısından belli bir tercihin yapılmadığı bu şiirlerde, kafiye ve rediflerin konuya uygun bir şekilde seçilmesi söz konusudur. Diğer taraftan kullanılan uzun ünlüler ve tekrarlarla hüüzün verici bir ahenk oluşturulduğu da dikkati çeker. Kerbelâ mersiyeleri de diğer mersiyeler gibi, çeşitli nazım şekilleriyle yazılır. Kullanılan vezinler nazım şekillerine bağlı iken kafiye ve redifler yasa uygun şekilde seçilir. Kerbelâ mersiyelerinin muhtevası, “dünyanın geçiciliği ve feleğe sitem, yas, övgü, olayın tasviri, dua” olmak üzere beş bölümden oluşur. Olayın tasvirini içeren kısım, diğer bölümlere göre daha geniştir. Diğer mersiyelerde daha çok ölen ve ölenin yakınları için dua edilirken, Kerbelâ mersiyelerinde ise dua çoğunlukla şairin kendisi içindir. Yine bu şiirlerde Yezid’e ve adamlarına beddua da bulunur (Çağlayan, 1997: I-II).

Râşid Bektaşî’nin Mersiye-i Şâh-ı Şehîdân’ı

Makalemizin konusunu teşkil eden Mersiye-i Şâh-ı Şehîdân başlıklı Kerbelâ mersiyesi, Râşid Bektaşî adına Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu’nda, 06 Mil Yz A 6716 numarada kayıtlı bulunan Divan’da yer almaktadır. Mersiye-i Şâh-ı Şehîdân başlıklı Kerbelâ mersiyesi daha önce herhangi bir yerde yayımlanmamıştır.³ Başta söz konusu

3 Mesela, Sadeddin Nüzhet Ergun’un eserinde ve Bünyamin Çağlayan tarafından hazırlanan doktora tezinde müel-life ya da şiirine dair herhangi bir bilgi yoktur (Ergun, 1955; Çağlayan, 1997).

mersiyesi olmak üzere, Divan'daki bütün şiirleri göz önüne alındığında şairin Bektaşî tarikâtı müntesibi olduğu anlaşılmaktadır.⁴

Mersiyenin Şekil Özellikleri

Mersiye, "mütekerrir müseddes" nazım şekliyle ve aruzun *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâilün* kalıbıyla kaleme alınmıştır. Türkçenin yapısına en uygun olan ve en kolay uygulanabilen bu aruz kalıbı, şiirin âhengine, ses dünyasına bir akıcılık katmıştır.

Birinci bentte "-*ima*" eki redif durumunda iken, "-*âd*" şeklinde bir zengin kafiye kullanılmıştır. İkinci bentte ise, ilginç bir biçimde "*aglasun, eylesün, neylesün, eylesün*" kelimeleri redif fonksiyonundadır ve bendin kafiyesi "-*ân*" şeklinde zengin kafiyedir. Üçüncü bentte ise, herhangi bir redif kullanmayan şair, "-*â*" sesiyle tam kafiye yapmıştır. Dördüncü bentte redif "*eyledi*" kelimesidir. Zengin kafiye olarak ise "-*ân*" sesinden yararlanılmıştır. Beşinci bentte "*isterim*" kelimesini redif olarak kullanan Râşid, "-*ân*" sesi ile de zengin kafiye oluşturmuştur. Mersiyenin altıncı ve son bendinde ise, herhangi bir redif yer almazken, "-*â*" sesiyle tam kafiye yapılmıştır. Şair, görüldüğü üzere üzüntüsünü vurgulamak için uzun "-*â*" sesinden kafiye yapmıştır. Diğer taraftan "*kan ağlamak, kanı için kan istemek*" gibi ifadelerin tekrarı ile de Kerbelâ hadisesinin şairde uyandırdığı acı ve üzüntü dile getirilmiştir. Mersiyenin mütekerrir müseddes nazım şekliyle kaleme alınmasının bir gereği olarak tekrarlanan nakarat beytinde de şair, duyduğu üzüntüyü oldukça samimi ve lirik bir şekilde ifade etmiştir. Tekrarlanan beyitle, hem şiirdeki bütünlük ve ahenk sağlanmış hem de Kerbelâ olayının yol açtığı acı, ızdırap ve üzüntü canlı tutulmaya çalışılmıştır. Diğer taraftan felekten şikâyet edilen kısımda, Kerbelâ vakasına yol açarak bir zulüm işlediği için pişman olan feleğin aksine dönmesi temennisinde bulunulurken "*turmasun, eylesün, neylesün*" gibi sitem ifadesi taşıyan kelimeler kullanılmıştır.

Şiirde Kerbelâ iki kere, Hz. Hüseyin (Şeh Hüseyin, Kerbelâ-yı şâh-ı şehidân) iki kere, Hz. Hüseyin'in dedesi olan Hz. Peygamber, Mustafa ismiyle üç kere tekrar edilmiştir. Buna karşılık Kerbelâ hadisesinin müsebbibi olan Yezid, hem Yezid şeklinde hem de Yezid-i bedlikâ, mel'ün Yezid nitelendirmeleriyle dört kez yinelenmiştir. Bu durum bir anlamda şairin ona duyduğu öfkeyi de ifade etmektedir.

Mersiyede "*eylesün, eyledi, isterim*" gibi rediflere yer veren Râşid, kafiye olarak üzüntü duygusunu pekiştiren "-*âd, -ân, -â*" gibi sesleri kafiye olarak kullanmıştır.

Mersiyede, şairin daha çok Kerbelâ hadisesi karşısındaki üzüntüsünü ve başta Yezid olmak üzere bu olayı gerçekleştirenlere karşı öfkesini dile getirmek üzere, "*kan ağlamak, kanı için kan istemek, zerre kadar hayâ etmemek*" gibi deyimleri de kullandığı görülmektedir.

4 Râşid Bektaşî'nin Divan'ında 13 gazel, 7 nefes, 2 muhammes ve 2 müseddes vardır. Şair hakkında tam bir bilgiye ulaşmak mümkün olmamıştır. Şair, Divan'ında bulunan birtakım şiirlerde Râşid mahlasıyla beraber "kemter" ifadesini de kullanmaktadır. Ayrıca başta mersiyesi ve nefesleri olmak üzere şiirlerinin hemen tamamında Bektaşîliğe ait unsurlara yer vermiştir. Bu da şairin kaynaklarda, Bektaşî tarikâtı müntesiplerinden olan ve şiirlerinde Râşid veya Kemterî mahlasını kullandığı ifade edilen Râşid Ali Efendi olabileceğini düşündürmektedir. (Bursalı Mehmed Tâhir, 2000: 212; Tuman, 2001: 215; Özmen, 1998: 613; *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (TDEA)*, 1982: 277).

Mersiye'nin Muhteva Özellikleri

Bu kısımda Râşid Bektaşî'nin Mersiye-i Şâh-ı Şehîdân'da duygularını nasıl dile getirdiği, hangi unsurlardan istifade ettiği vb. ortaya konulacaktır.

Mersiye'nin birinci bendinde şair, Kerbelâ hadisesinin kendisinde uyandırdığı üzüntüyü dile getirmektedir. İkinci bentte feleğe sitem edilirken üçüncü ve dördüncü bentte Yezid'e hitap edilerek ona lanette bulunulmuştur. Mersiye'nin beşinci bendi ise, dua kısmıdır. Son bentte ise, bir kez daha Yezid'e lanet okuyan şair, Kerbelâ'nın mateminin kıyamete kadar devam edeceği vurgusuyla şiirini tamamlamıştır.

I. Bent

Şair, mersiye'nin ilk bendinde Kerbelâ hadisesi ne zaman hatırına gelse büyük üzüntü duyduğunu, yüreğinde yaralar açıldığını söylemektedir. Râşid gamla doludur ve bu gamının sebebi de Hz. Hüseyin'in Kerbelâ'da şehit edilmesinden duyulan matemdir. Şair, bu bentte üzüntüsünü dile getirmek üzere *"yâreler hem şerhalar açmak, dil-i nâşâdım, Şeyh Hüseyinün mâtemi, berbâdım sebep olmak, mağmûm olmak, âbâd olmak mümkün olmamak"* şeklinde acı ve keder manası taşıyan ifadeler kullanmıştır. Diğer taraftan redifin birinci teklik şahıs ekinden yararlanılarak oluşturulması da bende daha samimi ve lirik bir özellik kazandırmıştır:

Mâcerâ-yı Kerbelâ geldükçe her dem yâdım
Yâreler hem şerhalar açdum dil-i nâ-şâdım
Şeh Hüseyinün mâtemi oldu sebep berbâdım
Öyle mağmûm olmuşum mümkün degül âbâdım

Her bentten sonra tekrar edilen vasıta beytinde ise şair, kendisinin feryadına dağların ve sahraların tahammül edemeyeceğini söylemekte ve Allah'tan kendisine imdat etmesini dilemektedir:

Kûh u şahrâlar tahammül eylemez feryâdım
Ey benüm feryâd-res Rabbüm yetiş imdâdım

II. Bent

İkinci bentte teşhis ve mübalağa sanatlarının ön planda olduğu görülmektedir. Şair âdeta kendi acısına tabiatı ve kozmik âlemi de dâhil etme gayreti içindedir. Bu bentte feleğe sitemde bulunan şair, Ehl-i Beyt'in matemile derelerin kan ağladığını söylemektedir. Esasen felek de Kerbelâ'da yaptığı zulümden pişman olmuştur; bu sebeple artık o da olağan devrini aksine yapacak ve kıyamet gününe kadar yakasını yırtıp kan ağlayacaktır. *"Ehl-i Beyt'in mâtemi, direler kan ağlasun, çarh-ı gerdûn turmasun aksine devrân eylesün, haşre dek kan ağlasun, çâk-i girîbân eylesün"* ifadeleri acı ve üzüntüyü dile getirmek üzere kullanılmışlardır:

Ehl-i beytün mâtemiyle direler an alasun
 ar-ı gerdün urmasun ‘ aksine devrân eylesün
 Ol da itdiği zulümden oldu pişmân neylesün
 Hâşre dek an alasun âk-i girîbân eylesün
 Kûh u şahrâlar taammül eylemez feryâdına
 Ey benüm feryâd-res Rabbüm yetiş imdâdına

III. Bent

Bu bentte şairin muhababı Kerbelâ hadisesini gerçekleştiren Yezid’dir. Yezid, şehitlere hürmet göstermemiş, Allah’tan korkmamış, Hz. Peygamber’den ve Hz. Ali’den zerre kadar hayâ etmeden böylesi bir zulmü gerçekleştirmiştir. Şair, Allah’tan onun mekânını cehennem etmesi ve Kerbelâ şehitlerinin intikamını almasını dilemektedir. Bentte Yezid’e duyulan öfke, “zerre kadar hayâ etmemek, mekânı cehennem olmak, intikamını almak” deyimleri ile de pekiştirilmiştir:

ılmadıñ hürmet şehîde utmadıñ havf-ı Hudâ
 Muştafâ vü Murtezâdan itmedüñ zerre hayâ
 Hâ mekânüñ düzâh itsün ey Yezîd-i bed-liâ
 Zü’ntiâmsın intiâmum al benüm yâ Rabbenâ
 Kûh u şahrâlar taammül eylemez feryâdına
 Ey benüm feryâd-res Rabbüm yetiş imdâdına

IV. Bent

Şair bu bentte de yine Yezid’e seslenmektedir. Hz. Peygamber ona imanı öğretip Müslüman olmasını sağlamış, onu cennet ile müjdelemiştir. Fakat melun Yezid, kendisine verilen bütün nimetlere nankörlükle karşılık vermiştir. Âdeta Yezid’in vicdanına seslenen şair, onunla karşılıklı konuşur gibi bir anlatım yoluna başvurmuştur. Bentte “*ta’lîm-i îmân, küfr, müselmân, in’âm-ı küfrân*” gibi mana itibariyle zıt kavramlara, anlamı daha etkili kılmak için, yer verilmiştir:

Muştafâ nitdi saña ta’lîm-i îmân eyledi
 Ey Yezîd küfrün bıradırdı müselmân eyledi
 Cennet-i a’lâ ile tebşîr-i Sübhân eyledi
 Bilmedi mel’ün Yezîd in’âm-ı küfrân eyledi
 Kûh u şahrâlar taammül eylemez feryâdına
 Ey benüm feryâd-res Rabbüm yetiş imdâdına

V. Bent

Bu bentte ise şair Allah'a dua etmektedir. Râşid, ümitsiz olmadığını ve O'nun lütuf kapısından ihsan istediğini, dertli bir kimse olarak derdine derman talep ettiğini, O'ndan merhamet ve ihsan arzusunda bulunduğunu söylemektedir. Diğer taraftan Kerbelâ şehitlerinin padişahı Hz. Hüseyin'in kanı için kan istediğini de ifade etmektedir:

Nâ-ümîd olmam der-i lütfından ihsân isterim
Derdliyam nâ-çâr kıldum derde dermân isterim
Merhamet ihsân senüñ kemter de her ân isterim
Kerbelâ şâh-ı şehîdân kanı-çün kan isterim

Kûh u şahrâlar taħammül eylemez feryâdına
Ey benüm feryâd-res Rabbüm yetiş imdâdına

VI. Bent

Bu bentte şair bir kez daha Yezid'e hitap etmektedir. Ona Hz. Peygamber'in evladına böylesine bir zulmü niçin reva gördüğünü sormakta ve Hz. Hüseyin'in kanıyla Kerbelâ çölünün âdeta kıpkırmızı bir hâle geldiğini söylemektedir. Yezid'e yüz binlerce kez lanet okunduğunu söyleyen şair, "her dem" ifadesiyle bu lanetin devamlılığına vurgu yapılmaktadır. Kerbelâ şehitlerinin matemiyile kıyamete kadar âh ve figân etmeye devam edeceğini de ilave etmektedir:

Muştafâ evlâdına zulmi niçün gördüñ revâ
Ol şehûñ kanıyla rengin oldu deşt-i Kerbelâ
La'net olsun şad-hezârân ey Yezîd her dem saña
Tâ kıyâmet âh u efgân eyler oldum Râşidâ
Kûh u şahrâlar taħammül eylemez feryâdına
Ey benüm feryâd-res Rabbüm yetiş imdâdına

Sonuç olarak;

Kerbelâ mersiyele muhteva açısından değerlendirildiğinde "dünyanın geçiciliği ve feleğe sitem, yas, övgü, olayın tasviri, dua" olmak üzere beş bölümden oluşur. Mersiye-i Şâh-ı Şehîdân'da ise dünyanın geçiciliği, övgü, olayın tasviri kısımları yoktur. Bununla birlikte feleğe sitem etme, Kerbelâ hadisesinin sebep olduğu matem ve dua bölümleri yer almaktadır. Mersiye'nin muhtevasında dikkat çeken en önemli özelliklerden biri, altı bentlik şiirin üç bendinde Yezid'e hitap edilmesi, ona lanet okunmasıdır.

Râşid Bektaşî, Mersiye-i Şâh-ı Şehîdân başlıklı Kerbelâ mersiyesini, birtakım ses ve ahenk unsurlarından yararlanmakla beraber, sanat yapma ve hüner gösterme gayesinden çok, Kerbelâ hadisesinin kendisinde uyandırdığı duyguları samimi ve coşkulu bir biçimde ifade etmek üzere kaleme almıştır.

Şair, anlatımını güçlendirmek için tezat, teşhis, teşbih, tenasüp, mübalağa gibi anlam sanatlarına yer vermiş; manzumeye bir âhenk katmak için de kafiye ve rediflerin yanında asonans ve aliterasyon gibi ses sanatlarından istifade etmiştir.

KAYNAKÇA

Bursalı Mehmed Tâhir. (2000). *Osmanlı Müellifleri I-II-III ve Ahmed Remzî Akyürek Miftâhu'l-Kütüb ve Esâmî-i Müellifin Fihristi*, (Haz. Mustafa Tatcı-Cemâl Kurnaz), C. II, Ankara: Bizim Büro Basımevi.

Çağlayan, Bünyamin. (1997). *Kerbela Mersiyeleri*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ergun, Sadeddin Nüzhet. (1955). *Bektaşî Edebiyatı Antolojisi Bektaşî Őairleri ve Nefesleri*, (İkinci Baskı), İstanbul: Maarif Kitaphanesi.

İsen, Mustafa. (1993). *Acıyı Bal Eylemek Türk Edebiyatında Mersiye*, Ankara: Akçağ Yayınevi.

Kaya, Bilge. (2005). "Muharrem Ayı ve Kerbelâ Mersiyeleri", www.hbektasveli.gazi.edu.tr/dergidosyalar/33-501-519.pdf . 13.08.2010.

Mutçalı, Serdar. (1995). *Arapça-Türkçe Sözlük*, İstanbul: Dağarcık Yayınevi.

Özmen, İsmail. (1998). *Alevi-Bektaşî Şiirleri Antolojisi*, C. 4 (19. Yüzyıl), Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Şemseddin Sami. (1985). *Kâmûs-ı Türkî*, İstanbul: Çağrı Yayınevi.

Tuman, Nâil. (2001). *Tuhfe-i Nâili Divân Őairlerinin Muhtasar Biyografileri*, C.I, Ankara: Bizim Büro Basımevi.

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (TDEA). (1982). "Kemterî Ali Raşid Bey", C. 5, İstanbul: Dergâh Yayınevi.**Mersiyenin Orjinal Metni: (KAYNAK)**

(مرثیه شاه شهیدانه)

ماجرای کربلا کلید که لهردم باریدم باره لهرم شه را اهدم دل نا شادیم
شرفیت مانعی اوردی بیجا برایدم ابد مغموم اوشم محکمه دکل آبادیم
کوه و صحار خلقی ایلمز فرایدیم
ای بنوم فریادرسی بریم خنشی امدایدیم

اهلی بیباک ما نمیده دیره لر قاده اغلوسه جرف کردونه طور مسوده عاکسه دورنه
اولده ایندیغ ظلمده اوردی شعله یانوسه خوره دل قاده اغلوسه حال کربانه ایلمونه

فولک عرفت شهیده طور فولک خوف فلدا مصطفی و رضاده ایملک ذره جیا
مویه کلان لوزغ ایلمسوده ای یزید بر لضا نوان تقاسیده انتقام ال بنوم بارینا

مصطفی نوری کا تعظیم اجماعہ ابدی
 جنت و علائکہ نبیر سبحانہ ابدی
 ای بزیر کفرت برآفتبوری مسماہ ابدی
 بیجوری ماحصدہ بزیر انغم کفرانہ ابدی

نا امید اولم در لطفندہ احسانہ انرم
 مرسہ احسانہ سنک کزده لہرانہ انرم
 در دلم ناچار فالدم در دہ درجیانہ انرم
 کردلہ شاہ شہیدانہ فانیجودہ فاندہ انرم

مصطفی اولوینہ ظاہمی پنجویہ کوردل روا
 لغت اولوہ صدھزارانہ ای بزیر ہر دم سکا
 اول شہد فانیہ ربکیہ اولدی دسہ کردلا
 نا قیامت آہ واقصانہ ایلا اولوم راشدا
 کوه و صحرالر غمیل ابانہ فریادیم
 ای بنوم فریادیمی بجم جنبی امدوم

Bektaşı Figürleri